

Strnimo svoje vrste!

V Trstu in Vidmu se stopnjuje gonja proti »dvojezičnosti«, kot italijanski nacionalistični krogi zavestno in namenoma označujejo prizadevanja za globalno zaščito slovenske narodne manjšine v Italiji. V boju za uzakonitev in priznanje svojih najosnovnejših pravic je angažirana vsa naša manjšina, ta boj pa uradno podpirata obe vsedržavni italijanski levi stranki (KPI in PSI), ki sta poleg Slovenske skupnosti vložili v parlamentu ustrezna zakonska predloga.

Toda italijanski nacionalisti, ki se od zgodovine očitno niso ničesar naučili, zavestno in namenoma govorijo in pišejo le o »dvojezičnosti«, s čimer računajo, da bodo nekako prestrašili italijansko javnost pred »slovensko ali celo slovansko nevarnostjo«, zavedajoč se, kako je ta javnost še vedno občutljiva za take in podobne argumente. Nacionalisti in stari ter novi fašisti naravnost hujskajo javnost, češ da hočejo Slovenci, naj se jim priznajo nekakšni privilegiji, nekakšne prednosti, tako da bi se italijanska večina v Trstu in deželi znašla v podrejenem, diskriminiranem položaju.

Ugotoviti je treba, da je takšna propaganda žal imela določene uspehe pri delu italijanske študentske mladine, kar zgovorno dokazuje zasedba dveh italijanskih višjih srednjih šol v tržaškem mestnem središču.

Splošni politični položaj v državi (dolgotrajna kriza vlade) in politični položaj v Trstu, kjer ima »Lista za Trst« relativno večino, prav gotovo ne koristita boju slovenske manjšine za priznanje njenih temeljnih pravic in celo pospešujeta gonjo nacionalističnih, protislovenskih krogov. Italijanske demokratične stranke preživljajo globoko notranjo krizo in niso sposobne mobilizirati množic ne za uveljavitev svojih programov ne za soudeležbo pri določevanju splošnih političnih, družbenih in gospodarskih smernic, kot je na primer zelo jasno prišlo do izraza na volitvah v razne organe tržaške univerze, kjer je bila volilna udeležba študentov naravnost porazno nizka (niti 9 odstotkov).

Pričakovati je treba zato, da se bo gonja proti globalni zaščiti slovenske manjšine v naši deželi nadaljevala, kar pa je nov razlog, da naša manjšina še bolj strne svoje vrste in da

dalje na 2. strani ■

Zakaj je Kitajska napadla Vietnam?

Čprav je bilo vsem znano, da med Kitajsko in Vietnamom ni bilo dobrih odnosov in da je prihajalo v zadnjih mesecih vzdolž njune meje do čedalje večjega števila manjših spopadov, si je malokdo mogel še pred nekaj dnevi predstavljati, da se bo Kitajska iznenada odločila za neposreden obračun s sosedno državo, da bo s svojo vojsko čez noč vdrla na vietnamsko obmejno ozemlje. V Pekingju so javno izjavili, da gre za kazenski poseg, ki naj enkrat za vselej naredi konec vietnamskim izživanjem. Pristavili so tudi, da Kitajska nima nobenih ozemeljskih pretenzij v Vietnamu in da je tudi pripravljena na pogajanja, da se spori uredijo.

Medtem ko pišemo, boji na vietnamskem ozemlju še trajajo in vsaj trenutno še nič ne kaže, da bi Kitajska hotela umakniti svoje oddelke iz Vietnama.

Politični opazovalci se sprašujejo, zakaj in čemu so se pekinški oblastniki odločili za vojaški poseg, saj so se morali zavedati, da bodo s tem veliko tvegali. Vietnam in Sovjetska zveza sta namreč nedolgo tega podpisala pogodbo, ki v nekem svojem členu predvideva medsebojno vojaško pomoč v primeru sovražnega napada. Po tej pogodbi bi Sovjetska zveza, glede na vdor kitajske vojske na ozemlje zavezniške države, morala žrtvi napada priskočiti na pomoč, kar pa bi že pomenilo vojno med Kitajsko in Sovjetsko zvezo. Toda v tem primeru si je težko predstavljati, da tak spopad ne bi prej ali slej zadobil večjih razsežnosti, da ne bi skratka nastala tretja svetovna vojna.

Za vietnamsko ljudstvo pomeni kitajski napad prav gotovo novo tragedijo, saj se še niso zacelile rane iz vojne, ki se je zaključila pred dobrimi tremi leti. Večina svetovne javnosti

je bila — vsaj zadnja leta te vojne — odkrito na strani Vietnamcev in obsojala Združene države Amerike, ki so se po neki kratkovidni računici zapletle v pustolovščino v tem predelu sveta, pustolovščino, katere imperialističnega značaja ni bilo mogoče tajiti.

Povsem razumljivo je bilo, da so Sovjetska zveza, Kitajska in vse komunistične države na svetu krepko podpirale hanojske oblasti v njihovem boju proti »imperialistom in njihovim hlapcem«, saj je takšno ravnanje med drugim bilo v skladu z marksistično in leninistično ideološko shemo, z načelom proletarske vzajemnosti, ki je nujna v odnosih med komunističnimi državami.

Zato je danes za preprostega človeka naravnost nerazumljivo, kako je mogoče, da sta se vojaško spopadli državi, kot sta Kitajska in Vietnam, ki imata enaki ali podobni državni, gospodarski in družbeni ureditvi, kar nikakor ni v skladu z že omenjeno ideološko shemo in z načelom proletarske vzajemnosti, saj se v svojih medsebojnih odnosih kratkomalo ravnata po zgledih starih kapitalističnih in imperialističnih držav. In Vietnam je prvi nazorno pokazal svoje imperialistične težnje, ko je pred kratkim kratkomalo zasedel sosedno Kampučijo in zrušil tamkajšnji Pol Potov komunistični režim.

Nobenega dvoma ni, da je Kitajska s svojim nenadnim napadom na Vietnam hotela »kaznovati« hanojske oblasti tudi zaradi njihovega ravnanja s Kampučijo, oziroma s Pol Potovim režimom, ki ji je bil v političnem pogledu zaveznik. Drugo vprašanje je, seveda, v kolikšni meri predstavlja kitajski vdor v Vietnam nekakšno merjenje sil med Kitajsko in

dalje na 2. strani ■

UGO LA MALFA NOVI MANDATAR

Poslanec Andreotti je vrnil mandat za sestavo nove vlade, ki mu ga je bil pred dvema tednoma zaupal predsednik republike Pertini. Andreotti je ugotovil, da so bila njegova prizadevanja zaman, kajti KD noče komunistov v vladi, slednji pa nočejo ostati v vladni večini, če se jim ne prizna nekaj ministrskih mest. Socialisti so poleg tega že pred dnevi javno povedali, da je Andreotti dosegel neuspeh in da bi moral predsednik Pertini izbrati novega mandatarja za sestavo nove vlade.

Predsednik republike je to nalogo zaupal republikanskemu prvaku, poslancu Ugu La Malfi. Prvič po 30 letih se dogaja, da je bila nedemokristjanskemu politiku poverjena naloga za sestavo vlade. Se bo La Malfa posrečilo izpolniti to nalogo? Vsi priznavajo, da je La Malfa eden najspodobnejših italijanskih politikov, da je velik demokrat in že od mladih nog odločen protifašist. Uživa ugled tudi pri svojih političnih nasprotnikih, vendar je njegova nova naloga silno težavna, glede na trenutne odnose med strankami dosedanje parlamentarne večine.

RADIO TRST A

□ NEDELJA, 25. februarja, ob: 8.00 Poročila; 8.15 Dobro jutro po naše; 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rojanu; 9.45 Nediški zvon, oddaja o Benečiji; 10.30 Utrpi prosvetnega življenja; 11.00 Kratka poročila; 11.05 Mladinski oder: »Popotovanje naše Jelice« (Josip Vandot-Tinka Čelan); 11.35 Nabožna glasba; 12.00 Poročila; 12.15 Glasba po željah; 13.00 Ljudje pred mikrofonom; 14.00 Kratka poročila; 15.00 šport in glasba; 19.00 Poročila.

□ PONEDELJEK, 26. februarja, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Novice; 8.05 Jutranji almanah; 9.00 Kratka poročila; 9.05 Mozaik melodij in ritmov; 9.30 Vroči svinec; 10.00 Kratka poročila; 10.05 Koncert sredi jutra; 11.00 To je bila zabava; 11.30 Kratka poročila; 11.35 Radi smo jih poslušali; 12.00 Kdo je na vrsti?; 12.20 Vesela glasba; 13.00 Poročila; 13.15 Slovenski samospeli; 13.30 Socialna problematika; 14.00 Novice; 14.10 Kulturna beleznica; 14.20 Glasbeni ping pong; 15.30 Kratka poročila; 16.30 Žive povestice; 17.00 Kratka poročila; 17.05 Mi in glasba; skladatelj Zorko Frelincec, ob 40. obletnici smrti; 18.00 Kratka poročila; 18.05 Čas in družba; 18.20 Za ljubitelje operne glasbe; 19.00 Poročila.

□ TOREK, 27. februarja, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Novice; 8.05 ženska stran neba; 9.00 Kratka poročila; 9.05 Mozaik melodij in ritmov; 9.30 Filološki utrinki; 10.00 Kratka poročila; 10.05 Oddaja za otroški vrtec; 10.15 Koncert sredi jutra; 11.00 Pavlina Pajkova: »Dora«; 11.30 Kratka poročila; 11.35 Z glasbo po svetu; 12.00 Glasba po željah; 13.00 Poročila; 13.15 Zborovska glasba; 14.00 Novice; 14.10 Literarni utrinki; 14.20 od prvih uspehov do danes; 15.00 Mladi izvajalci; 15.30 Kratka poročila; 15.35 Poglejmo v izložbo plošč; 16.30 Čudoviti otroški svet; 17.00 Kratka poročila; 17.05 Mi in glasba; 18.00 Kratka poročila; 18.05 Problemi slovenskega jezika; 18.20 Za ljubitelje operne glasbe; 19.00 Poročila.

□ SREDA, 28. februarja, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Novice; 8.05 Koder teče, ondod moči; 9.00 Kratka poročila; 9.05 Mozaik melodij in ritmov; 9.30 Kaj nam pomenijo danes?; 9.40 Iz zborovske zakladnice; 10.00 Kratka poročila; 10.05 Koncert sredi jutra; 10.45 Oddaja za prvo stopnjo osnovne šole; 11.00 Ljudje in dogodki; 11.30 Kratka poročila; 11.35 Vam ugaja jazz?; 12.00 Zafkon; 13.00 Poročila; 13.15 Naši zbori; 14.00 Novice; 14.10 Mladi pisci; 14.20 Kličite Trst 31065; 15.30 Kratka poročila; 17.05 Mi in glasba.

□ ČETRTEK, 1. marca, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Novice; 8.05 Jutranji almanah; 9.00 Kratka poročila; 9.05 Mozaik melodij in ritmov; 9.30 Družina v sodobni družbi; 10.00 Kratka poročila; 10.05 Koncert sredi jutra; 10.45 Oddaja za drugo stopnjo osnovne šole; 11.05 Pavlina Pajkova: »Dora«; 11.30 Kratka poročila; 11.35 Iz revij in glasbenih komedij; 12.00 Glasba po željah; 13.00 Poročila; 13.15 Zborovska revija »Cecilijanka 1978«; 13.45 Gospodarska društva v deželi; 14.00 Novice; 14.10 Danes bomo govorili o...; 14.30 Glasbene oblike in izrazi; 15.30 Kratka poročila; 15.35 Priročnik lahke glasbe; 16.30 Kje je napaka?; 17.00 Kratka poročila; 17.05 Mi in glasba; 18.00 Kratka poročila; 18.05 Epigram kot literarna oblika in njegov razvoj; 18.20 Za ljubitelje operne glasbe; 19.00 Poročila.

□ PETEK, 2. marca, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Novice; 8.05 ženska stran neba; 9.00 Kratka poročila; 9.05 Mozaik melodij in ritmov; 9.30 Petkova glosa; 10.00 Kratka poročila; 10.05 Koncert sredi jutra; 10.30 Jezik za zobe!; 11.00 Oddaja za srednje šole; 11.30 Kratka poročila; 11.35 Z lestvice najpopularnejših motivov 1978; 12.00 V starih časih; 12.30 Iz operetnih partitur; 13.00 Poročila; 13.15 Z revije »Primorska poje« 1978; 14.10 Vinko Beličič: Ob stoletnici Murnovega rojstva - 1. del; 15.00 Kratka poročila; 16.30 Otroški vrtljak; 17.00 Kratka poročila; 17.05 Mi in glasba; 18.00 Kratka poročila; 18.05 Kulturni dogodki in ob njenih mejah; 18.20 Za ljubitelje operne glasbe; 19.00 Poročila.

□ SOBOTA, 3. marca, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Novice; 8.05 Radijski trim; 9.00 Kratka poročila; 9.05 Kulturno pismo; 10.00 Kratka poročila; 10.05 Koncert sredi jutra; 11.00 Z jugoslovanskimi pevci in ansambli; 11.30 Kratka poročila; 11.35 Na goriškem valu; 12.00 Glasba po željah; 13.00 Poročila; 13.15 Pa se sliš, slovenske ljudske pesmi; 14.00 Novice; 14.10 Vinko Beličič: Ob stoletnici Murnovega rojstva; 14.30 Vse lépo, vaš Peter!; 15.30 Kratka poročila; 16.30 Odprimo knjigo pravljic; 17.00 Kratka poročila.

Zakaj je Kitajska napadla Vietnam?

■ nadaljevanje s 1. strani

Sovjetsko zvezo, se pravi med obema komunističnima orjakoma, ki med seboj tekmujeta ne samo, kar zadeva prednost v strogo ideološkem pogledu, temveč tudi in predvsem, kar se tiče vpliva v raznih predelih sveta. Komunistična Kitajska očitno noče pasivno spremljati čedalje večjega sovjetskega vpliva v Afriki in Aziji, ker meni, da ji utegne to morda tudi usodno škodovati. Vietnam je v kitajskih očeh slepo orodje sovjetskega »hegemonizma«, zato mu je treba stopiti na prste.

Kar se zdaj dogaja v jugovzhodni Aziji je za srečo daleč od Evrope in od naših krajev, vendar to še nikakor ne pomeni, da naša zaskrbljenost nad nadaljnjim razvojem dogodkov ni upravičena. Spopad med Kitajsko in Vietnamom utegne namreč ogroziti ravnovesje, kakršno je nastalo po drugi svetovni vojni v Evropi, če se ne bo pravočasno našel način, kako odpraviti spore v že omenjenem predelu Azije. Končno naj še omenimo, da bi moral ta zadnji oboroženi spopad odstraniti marsi-

kateri mit, zlasti pa idealiziranje tega ali onega sistema. Da je to res, so se naši ljudje srednje in starejše generacije lahko osebno prepričali pred dobrimi 30 leti, ob znani resoluciji Informbiroja, ko je bila jugoslovanska komunistična partija izključena iz zveze komunističnih partij na svetu in sta se v vrstah mednarodnega komunističnega gibanja začeli prvič javno osporavati veljavnost sovjetskega sistema in vodilna vloga Sovjetske zveze.

ZAPISKI v kurzivu

LJUDSKE MNOŽICE IN MUSSOLINI

Priznati moram, da nisem slišal petkove glose prof. Josipa Tavčarja na Radiu Trst A, a sem kar trikrat prebral izvajanja Ivane Placer, ki jih je objavil nedeljski Primorski dnevnik. Znano mi je, da je Josip Tavčar literat in že dolga leta predsednik Stalnega slovenskega gledališča v Trstu. Ne poznam pa Ivane Placer, vendar bi iz njenih izvajanj mogel sklepati, da je nekakšen izvedenec za islamska, bolje šitska vprašanja, kar je vsekakor hvale vredno glede na aktualnost tiste države, ki ji pravimo Iran. Pa naj reče kdo, da tržaški Slovenci nismo izobraženi, da nimamo kulturne tradicije in še dvatisočletne povrhu!

Razume se, da vsakdo ne more biti izvedenec za vse. Tako je tudi z Ivano Placer, saj drugače ne bi mogla zapisati tistih stavkov o italijanskih ljudskih množicah, ki naj bi bile zrušile Mussolinija in njegov režim. Ker sem nekoliko v letih, se prav dobro spominjam, kako je dne 26. julija 1943 iznenada treščila v javnost vest, da je prejšnja noč »veliki fašistični svet« izglasoval nezaupnico do tedaj močnemu dučuju, ki ga je kralj dal nato kratkoma zapreti. Zatrdo vem, da pri tej zadevi ljudske množice niso imele prav nobenega op-pravka, da je šlo za navadno zaroto, kar pa je bila posledica dejstva, da so zavezniške sile že bile zasedle Sicilijo in da so zavezniška leta'a krepko bombardirala italijanska večja mesta. Če ne bi bilo zaveznikov na Siciliji in zavezniških letal nad italijanskimi mesti, bi duče zaradi ljudskih množic po vsej verjetnosti še dolgo let vladal, glede na to, da jih je znal kot vsak diktator tudi sam mojstrsko obvladovati. Kdo izmed starejših se ne spominja »oceanskih zborovanj« (adunate oceaniche)? Kdo se ne spominja rjojenja ljudskih množic na trgu Venezia v Rimu, ko je Mussolini javil vojno napoved Veliki Britaniji in Franciji?

Italijanska Rezistenca se je začela po kapitulaciji v septembru 1943, prej pa so se fašističnemu režimu upirali takorekoč posamezniki, vsekakor pičla manjšina, kar je tudi razumljivo in popolnoma v skladu s teorijo o avantgardi, ki je Ivani Placer, kot vse kaže, še vedno tuja.

ŠILCE

—o—

Strnimo svoje vrste!

■ nadaljevanje s 1. strani

svoj akcijski program prilagodi novemu položaju, kajti samo tako bo uspešno zavračala napade in pritiske svojih nasprotnikov ter lahko upala, da bo njen boj prej ali slej kronan z uspehom.

Dva romarska izleta za Tržačane

Na državni praznik 25. aprila se pripravlja velik romarski izlet v prenovljeno Marijino svetišče Madonna della Corona, v turističnem centru Spiazzi (770 m) v smeri Verona - Trident. V tem kraju je pod nizkim gorskim grebenom Marijino svetišče dobesedno vzdano v žive skale in je cerkev na tem kraju že od leta 1522. Kljub takšni legi je dohod zelo lahek, tudi manjši krajevni avtobusi vozijo do svetišča.

To izredno Marijino cerkev bodo obiskali številni Tržačani 25. aprila in se v lepem planinskem svetu zadržali ves dan. Romanje bo vodil tržaški škof Bellomi, po rodu Verončan. Sedaj je v teku vpisovanje po župnijah ali pri Fortunato v Trstu. Stroški za vožnjo in skupno kosilo 14.000 lir. Ker ta dan ni pouka, so vabljeni tudi večji šolarji in dijaki in številni pevci, da se bo razlegala naša pesem ne samo v cerkvi pod skalami, ampak tudi v restavracijah po bregovih. Ker je sedaj vpisovanje vsaj v desetih župnijah, bo vesela družba kar velika.

Drugi romarski izlet pa bo že skoro v jeseni od 3. do 6. septembra in vendar je nujno vpisovanje že sedaj, ker je v Rimu vedno večji naval turistov in romarjev. Vse to povzroča velika sprememba v Vatikanu. Dobili smo novega papeža oddaleč in vsi ga hočejo videti in obiskati že prvo leto. Avdienco ob sredah, nedeljski Angelus in papeževi obiski po rimskih župnijah so doživetja, ki jih Rim doslej ni poznal. Tržačani so mislili na skupno romanje prve dni maja, a je bila prijava prepozna, kakor so sedaj prepozne nove prijave za jesen, ker je v Rimu v navadnih hotelih in penzionih do oktobra že vse zasedeno.

Letošnje tržaško romanje v Rim je na škofijski ravni. Novi škof Bellomi bo spremljal nad tisoč Tržačanov na prvi skupni obisk novega papeža in na grobove znanih zadnjih papežev. Naši slovenski romarji imajo po programu z drugimi Tržačani skupno samo eno službo božjo in avdienco pri svetem očetu. Vse drugo imajo ločeno zase; potujejo z avtobusi.

(Dalje na 7. strani)

UREJANJE CERKVENIH MEJA NA PRIMORSKEM

II.

Pred letom dni razglašena koprška škofija v geografskem in kulturnem pogledu ni povsem enotna tvorba, saj sega od Triglava, čez Soško in Vipavsko dolino in Kras do Istre, vključuje pa tudi večji del Notranjske. Na njeno duhovno izoblikovanje je v preteklosti vplivalo več starih središč, predvsem Oglej kot sedež patriarhata (njegova naslednica je 1751 ustanovljena goriška nadškofija), v južnem delu tega ozemlja pa je potrebno opozoriti na pomembno vlogo Trsta in njegovih škofov tudi za slovensko zgodovino (npr. Peter Bonomo, Jurij Dobrila, Andrej Karlin, Alojzij Fogar). Tudi koprška škofija, ki je bila samostojna do leta 1828, ko je bila pridružena tržaški škofiji, je izraziteje vplivala na slovensko zgodovino. Koprški škof Pavel Naldini je namreč ustanovil »ilirsko semenišče« za duhov-

slaviji. Iz zgornjih izvajanj smo spoznali, da je kot posledica dokončne ureditve državnih meja nastala tudi drugačna cerkvena ureditev, ki zadeva tako Gorico kot Trst. Obe škofiji sta se po sklepu Svete stolice zmanjšali, vendar v njunih mejah še vedno živi precejšnje število prebivalcev slovenskega jezika, kar terja posebne dušnopastirske prijeme. Tako v Trstu kot v Gorici je v zadnjih letih prišlo do znamenj večje odprtosti do slovenskih vernikov, omenimo naj napr. nedavno imenovanje msgr. Oskarja Simčiča za škofovega vikarja, ki bo zadolžen za slovenska vprašanja v goriški nadškofiji. Goriški nadškof msgr. Pietro Cocolin se je pred enim letom (22. januarja 1978) udeležil ponovitve slovesnosti umestitve koprškega škofa dr. Janeza Jenka v Logu pri Vipavi. V krajšem govoru je pozdravil vernike nove škofije in se hkrati zahvalil vsem duhovnikom in laikom, ki so v preteklosti sodelovali pri rasti Cerkve na Goriškem. Nadškof Cocolin se je 6. decembra lani sestal v Novi Gorici s predsednikom komisije za odnose z verskimi skupnostmi SR Slovenije Stanetom Kolmanom, s katerim sta se pogovarjala, kakor je poročal tisk, o problemih, ki zadevajo slovenske vernike ob meji. 26. oktobra lani je obiskal ljubljanskega nadškofa dr. Jožefa Pogačnika tržaški škof Lorenzo Bellomi. Ljubljanski nadškof mu je vrnil obisk 11. januarja letos in se mu »zahvalil za njegovo prizadevanje, da bi se slovenska manjšina na Tržaškem čutila v Cerkvi kot enakovredna in polnopravna skupnost« (Družina, 21. januarja 1979, št. 3, str. 2). Tržaški škof msgr. Bellomi je svojega gosta namreč seznanil z zaključki nedavnega tržaškega škofijskega zborovanja »Iz oči v oči«, na katerem so poglobljeno in odkrito spregovorili tudi o slovenski problematiki ter nakazali ustrezne rešitve. Premike v miselnosti cerkvene hierarhije zaznavamo tudi na Videmskem, saj se je videmski nadškof msgr. Alfredo Battisti pred časom javno opravičil beneškim Slovincem za krivice, storjene v preteklosti s strani cerkvenih oblasti, v posebnem dokumentu pa je uradno dovolil uporabo slovenščine pri verskih obredih. Največji problem vseh treh škofij, kjer živijo Slovenci v Italiji, tj. tržaške, goriške in videmske, pa je nedvomno pomanjkanje duhovnikov, saj starejši nezadržno odhajajo, dotoka mladih sil pa skoraj ni. Vsekakor je to vprašanje, ki zadeva celotno Cerkev na Slovenskem, ki je zato poklicana, da pripomore k njegovemu reševanju.

Pomanjkanje duhovnikov iz leta v leto vedno bolj čutijo tudi v Sloveniji, še posebej na Primorskem, kjer so nove maše vedno redkeje, župnije pa izredno razdrobljene in po prebivalstvu majhne. V koprski škofiji je po podatkih 1. januarja 1978 delovalo 195 duhovnikov (172 škofijskih in 23 redovnih), tako da je na enega duhovnika prišlo 1212 prebivalcev. Razmerje je v primerjavi z ostalima slovenskima škofijama dokaj ugodno, saj je po istem viru v ljubljanski nadškofiji na enega duhovnika prišlo 1480 prebivalcev, v mariborski škofiji pa kar 1937. V praksi pa je nekoliko drugače, saj je v koprski škofiji veliko maj-

hnih župnij nezasedenih in zato soupravljalnih, tako da nekateri duhovniki ob nedeljah mašujejo tudi po trikrat, prav tako poučujejo verouk na več krajih. Končno naj še omenimo, da živi v mejah koprške škofije tudi manjše število vernikov italijanskega jezika, zlasti v Kopru, Izoli in Piranu ter nekaterih okoliških krajih. Slovenski duhovniki, ki delujejo v tem delu Istre, morajo poznati tudi italijanski jezik, saj so italijanski duhovniki v povojnih letih vsi odšli v Italijo. Najzahtevnejša naloga, ki čaka koprsko škofijo, pa je gradnja nove župne cerkve v Novi Gorici, za katero je že določena lokacija in tečejo priprave na začetek gradnje. V tem mestu, ki je nastalo po zadnji vojni, so leta 1976 ustanovili novo župnijo sv. Odrašenika z začasno župno cerkvijo pri sv. Trojici v Kromberku. Prebivalstvo Nove Gorice stalno narašča, zato postaja potreba po novem župnijskem središču vedno bolj nujna.

Pričujoči članek je strnjeno podal pomembnejše dogodke v življenju Cerkve na Primorskem zlasti v povojnih letih, hkrati pa je bežno opozoril na nekatere aktualne probleme Cerkve in vernikov na obeh straneh meje. Za sklep lahko zatrdimo, da je tudi dokončna pravna ureditev cerkvenih meja na Primorskem pomemben doprinos k sožitju obeh narodov, ki se že stoletja srečujeta na tem koščku Evrope.

M. A.
(Konec)

UPORABLJENA LITERATURA:

1. Cerkev na Slovenskem, Ljubljana 1971;
2. Zbornik ob 50-letnici Goriške Mohorjeve družbe 1924-1974, Gorica 1974;
3. Opći šematizam katoličke Crkve u Jugoslaviji - Cerkev v Jugoslaviji 1974, Zagreb 1975;
4. Letopis slovenskih škofij 1978, Ljubljana 1978;
5. Franc Kralj: Zgodovinski oris nove škofije v Slovenskem primorju, Družina, 15. januarja 1978, št. 3, str. 5-8;
6. Rudolf Klinec: Primorska duhovščina pod fašizmom, Gorica 1979, (Goriška Mohorjeva družba).

—o—

Pisma uredništvu:

Spoštovani Novi list!

Če ima Vaše ŠILO sploh dovolj izobrazbe, bi ga lepo prosil, da na najprepričljivejši način, to je z živim zgledom, pokaže, kakšen naj bo pravi šolnik: v svoj in narodov blagor naj se oklene tega dobičkonosnega in sploh privilegirane poklica! Prav zares in ne za šalo: ŠILO v šolo!

Po 16-18 urah dela v razredu in po prav toliko urah dela za šolo (poklicno izpopolnjevanje — pa ne z gledanjem Portobella — sprotna priprava, popraviljanje dijaških izdelkov, seje potrebnih in nepotrebnih šolskih organov, urejanje šolskih knjižnic in kabinetov, razni tečaji itd.) bo — konstruktivno kot je — od srca rado v družbi odvetnikov, zdravnikov, časnikarjev, trgovcev... presedel nekaj ur v študijski knjižnici — snujoč prosveto prav kjer in kakor se bo trenutnemu brezimnežu zazdelo — na ogled vsem postopačem, ki bodo (med službenimi urami?) incognito nadzorovali njegovo početje.

Naj ga tudi ne skrbi, da ne bo imel naslednika v vlogi kritika in usmerjevalca šolnikov! Saj ni ne prvi ne zadnji: iz ene ali druge linije je takih srboritežev bilo vedno dovolj.

Brez zamere

Karel Bajc

P.S.: Naj opozorim še na spodrslija (hotel je biti bodljaj), ki te, topo ŠILO, uvršča že skoraj med zgodovinarje: Izvestje je prenehalo izhajati že pred šestimi leti!

PRESELITEV UREDNIŠTVA IN UPRAVE

Cenjene naročnike obveščamo,
da sta se uredništvo in uprava No-
vega lista preselila v ulico Valdri-
vo 36, prvo nadstropje.

nike glagoljaše, ki so opravljali bogoslužje v domačem jeziku, o čemer poroča v svoji leta 1700 izdani knjigi »Corografia ecclesiastica«. Ko omenjamo goriško nadškofijo, skoraj ne moremo mimo imena cerkljanskega rojaka dr. Frančiška Borgia Sedeja, ki je zasedal goriški nadškofijski prestol od leta 1906 do 1931. Ni naš namen, da bi podrobneje razčlenjevali pomen njegove osebnosti za slovensko ljudstvo, spomnimo naj le, da so v njegovem času zgradili mogočno stavbo malega semenišča v Gorici, kjer so se desetletja šolale generacije slovenskih in hrvaških cerkvenih in tudi svetnih izobražencev. V času fašizma je pogumno stal v prvih vrstah boja za ohranitev narodnih pravic, tako da je bil nazadnje prisiljen odstopiti in je kmalu zatem telesno in duševno strtl umrl. Opozoriti je potrebno tudi na njegovo daljnovidno navodilo za ustanovitev župnijskih šol po odstranitvi slovenščine iz javnih šol, kar je slovenski mladini v času fašizma poleg verskega pouka omogočilo tudi vpogled v slovensko kulturo in jezik. Leta 1923 je odločno podprl ustanovitev Goriške Mohorjeve družbe kot verske bratovščine, kar ji je omogočilo, da je vzdržala tudi v letih najhujšega fašističnega pritiska, saj jo je varovalo cerkveno okrilje.

Po tem strnjem zgodovinskem pregledu je potrebno spregovoriti še o sedanjem trenutku Cerkve na Primorskem. Zahodni Slovenci živijo po drugi svetovni vojni v dveh državah z različnim družbeno-političnim sistemom, dobri sosedski odnosi pa brez dvoma ugodno vplivajo na položaj obmejne prebivalstva, še posebej slovenske manjšine v Italiji in italijanske v Jugo-

Po volitvah na univerzi - kljub splošni krizi slovenski uspeh

Kljub splošni krizi slovenski uspeh

Volitve študentskih predstavnikov na tržaški univerzi, ki so bile od 13. do 15. februarja, so potrdile nezanimanje študentov za univerzitetne vodstvene organe. To se je pokazalo že pred leti, krepko pa je prišlo do izraza tudi med zbiranjem podpisov za predložitev list. Kot smo že poročali, sta tekmovali le demokrščanska lista in pa enotna lista — izraz ZKMI, ZSMI, mladine Slovenske skupnosti, Mladinskega odbora SKGZ in grških študentov v Trstu.

Najpomembnejše so bile volitve v upravni svet univerze. Na okoli 12.500 upravičencev je stopilo pred volilno žaro le 8,99% študentov, to je 1.103 osebe. Enotna lista je dobila 638 glasov (61,29%) in dva izvoljena, demokrščanska pa 403 glasov (38,71%) in enega izvoljenega. Za Slovence je zelo pomembno, da je bil izvoljen tudi slovenski kandidat Branko Jazbec, ki bo tako nadaljeval delo slovenskih predstavnikov v tem važnem upravnem telesu, ki ima v svoji mandatni dobi pred seboj velika vprašanja: vloga univerze pri uresni-

ti 150 podpisov za predložitev svoje liste. Tudi to je nekaj.

V enotni listi so prvič sodelovali Slovenci različnih političnih oziroma strankarskih pripadnosti. To je gotovo pripomoglo k njenemu uspehu, čeprav je težko reči, koliko Slovencev je volilo. O tem zgovorno pričajo preference (možno jih je bilo dati po dve), ki kažejo na prepletanje slovenskih in italijanskih glasov pri nekaterih kandidatih. Številke so te: 1) Cosolini (KPI, 194 pref., izvoljen), 2) Jazbec (SKGZ, 185 pref., izvoljen), 3) Miloro (PSI 119 pref.), 4) Goran Rustja (SSk, 105 pref.),

5) Barbarigos (Grk, 85 pref.), 6) Patriarca (KPI, 25 pref.).

Goran Rustja, ki ga je predlagala mladina Slovenske skupnosti, se je torej zelo dobro odrezal. Sploh so se slovenski študentje izkazali tako pri zbiranju podpisov kot pri volitvah.

Za ostale svete so bili rezultati taki: upravni svet podporne ustanove - enotna lista 629 glasov (61,07%, 1 izvoljen), demokrščanska 401 (38,93%, 1 izvoljen). Svet za športne dejavnosti - enotna lista 526 (52,62%, 1 izvoljen), demokrščanska 403 (43,38%). Na fakultetah za politične vede in za inženirstvo sta se predstavili le demokrščanski listi in sta odnesli po 2 oz. 3 sedeže. Na fakultetah Ekonomija ter Naravoslovne, fizične in matematične vede pa sta se predstavili le enotni listi in odnesli spet 2 oziroma 3 mesta.

Proračun dolinske občine

Dolinski občinski svet je na svoji zadnji seji 16. februarja z večino glasov odobril finančni proračun za leto 1979, ki predvideva 3.812.056.000 lir izdatkov. Od teh odpade 670.127.000 lir za plače uslužbencev, 411 milijonov 899.000 lir pa na izdatke za delovanje občine kot take; 1.718.566.000 za razna javna dela in 458.751.000 za plačilo pasivnih obresti, amortizacij in za javne prevoze.

Svetovalska skupina Slovenske skupnosti je že meseca novembra zahtevala, naj občinska uprava pri sestavi proračuna upošteva tudi naslednje predloge: urediti javne ure v zvonikih v posameznih vaseh, zvišati prispevek za popravila cerkvenih zgradb; obnoviti in redneje vzdrževati šolska in druga javna poslopja, ki so precej zanemarjena, kot je pokazal primer poslopja otroškega vrta v Dolini; obnoviti nekatere cestne table z imeni vasi in jih premestiti na bolj ustrezna mesta ter urediti zunanje okolje na križišču cest pri vhodu v vas Mačkole.

Iz predloženega proračuna in razprave o njem je bilo razvidno, da je občinska uprava omenjene zahteve delno ali v celoti upoštevala in zagotovila, da bo skušala upoštevati tudi vsa druga priporočila v skladu z zahtevami proračuna.

Glede na omenjena zagotovila se je svetovalska skupina SSk pri glasovanju proračuna

vzdržala, kot je enako storila v teh zadnjih letih. Vzdržali so se tudi svetovalci DC. Pozitiven glas za proračun pa so oddali svetovalci KPI in PSI, to je političnih skupin, ki vodita občinsko upravo.

—o—

ZA KMETOVALCE V TRŽAŠKI POKRAJINI

Uradni vestnik avtonomne dežele Furlanije-Julijske krajine je 12. t.m. objavil odlok predsednika deželnega odbora, po katerem imajo kmetovalci, ki jim je toča v lanskem letu povzročila škodo na pridelkih, pravico, da zaprosijo za priznanje kreditov. Gre za kmetovalce, ki prebivajo v občinah Devin - Nabrežina, Milje, Zgonik in Trst. Prošnje je treba predložiti Pokrajinskemu kmetijskemu nadzorništvu v 60 dneh po objavi že omenjenega odloka.

—o—

Tržaške novice

V petek, 23. februarja, bo v avli Ferrero na sedežu stare univerze v Trstu (ul. Università) zborovanje študentov in docentov o vprašanju globalne zaštite. Med drugim bosta spregovorila senatorka Gerbčeva o osnutku KPI in deželni svetovalac Štoka o osnutku Slovenske skupnosti. Začetek ob 10. uri.

—o—

V petek, 23. februarja, bo predaval v dvorani Zgodovinskega odseka Narodne in študijske knjižnice v Trstu (ul. Petronio 4, v stavbi Kulturnega doma) profesor ustavnega prava na ljubljanski pravni fakulteti dr. Ciril Ribičič, in sicer o POME-NU USTAV SFRJ in SRS IZ LETA 1974. Začetek ob 17. uri. Predavanje prireja Kolektiv slovenskih študentov pravne fakultete.

—o—

STALNO SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU Kulturni dom

BERTOLT BRECHT

MATI KORAJZA IN NJENI OTROCI

V četrtek, 1. marca, ob 16. uri ABONMA RED H
V petek, 2. marca, ob 16. uri ABONMA RED I
V soboto, 3. marca, ob 20.30 ABONMA RED F - druga sobota po premieri
V nedeljo, 4. marca, ob 16. uri ABONMA RED G - druga nedelja po premieri

Mešani pevski zbor »MARIJ KOGOJ« iz Trsta priredi dne 25.2.1979 ob 17. uri v Marijinem domu pri Sv. Ivanu, ul. Brandes'a št. 27/1

PREŠERNOVO PROSLAVO

Na sporedu so pesmi, recitacije, klavirski nastop in samospevi. Sodeluje sopranistka Ljuba Berčič-Košuta. Dirigent: Nada Žerjal-Zaghet.

čevanju osimskih dogovorov in zaščiti slovenske manjšine, odnos do univerze v Vidmu, raziskovalno področje, konvencija z deželnimi bolnišnicami ipd.

Da se je lista uveljavila, je pomembno tudi zato, ker se je v programu izrekla za pravično globalno zaščito Slovencev, za stike s slovenskimi in sploh jugoslovanskimi univerzami itd. Pristaši Liste za Trst niso mogli, kot je znano, kljub geslom proti Slovincem, zbra-

Posojilnica v Nabrežini ima nov sedež

Prejšnjo nedeljo so v Nabrežini slovesno odprli novi sedež tamkajšnje Kmečke in obrtne posojilnice in hranilnice. Gre za pritlične prostore v občinski stavbi na nabrežinskem trgu, ki so last hranilnice in posojilnice. Njen predsednik Gvido Zidarič je v svojem govoru poudaril, da je novi sedež lahko v čast in ponos ne samo članom zadruga, temveč celotni nabrežinski občini. Predsednik se je toplo zahvalil vsem, ki so pripomogli, da je domači denarni zavod dobil primerne prostore, ki zdaj ustrezajo potrebam in zahtevam zavodovega delovanja. Velike zasluge za ta uspeh — je dejal predsednik — imajo prejšnji upravitelji, ki so se lotili reševanja tega važnega vprašanja z velikim pogumom in s čutom za odgovornost. Gvido Zidarič je izrazil zadovoljstvo, da je posojilnica odpravila znane težave, tako da zdaj lahko s precejšnjim optimizmom gleda na prihodnost.

Nabrežinski župnik Bogomil Breclj je blagoslovil novi sedež, župan Škerk pa je prerezal trak. V dvorani prosvetnega društva Igo Gruden je bil pred otvoritvijo redni občni zbor, ki je bil pravzaprav nadaljevanje tistega ob koncu leta, ko je bil izvoljen sedanji odbor, s čimer je bilo tudi konec komisarske uprave. V nedeljo so med drugim potrdili izvolitev nadzornega odbora, ki ga sestavljajo dr. Marija Marc (predsednik), Silvij Tavčar in Vinko Ščurek.

—o—

SLOVENSKI KULTURNI KLUB Trst - Ulica Donizetti 3

priredi

PUSTOVANJE

v soboto, 24. februarja, ob 19.15 v društvenih prostorih v Donizettijevi ulici 3.

Razprava o vprašanjih kulture v Gorici

Težko je danes govoriti o kulturi, o tem kdo je zanjo odgovoren, kdo se lahko smatra za kulturnika, kaj je sploh kultura, ko je v današnjem vrvežu že skoraj nemogoče prisoditi besedam svoj pravi pomen. To so nekatere teme, o katerih bi se lahko razpravljalo tedne in mesece in upamo, da bo do tega tudi prej ali slej prišlo. Razgovor, ki je bil prejšnji petek v sejni dvorani občinskega sveta, ni imel namena razvozlati vsa ta vprašanja, čeprav se je izkazalo, da je nujno o tem govoriti.

Na pismo nekaterih goriških kulturnih društev in krožkov, ki so ta problem sprožili, je občinski odbornik za kulturo povabil na razgovor vsa kulturna društva, pevske zbornice in sorodne organizacije (med katerimi so bile tudi številne slovenske), da bi razpravljali o kulturni politiki goriške občine in o namembnosti vseh javnih struktur in objektov, ki služijo kulturnemu udejstvovanju v Gorici. V res-

nici je šlo za to, da bi določeni krogi javno izrazili ves svoj odpor in protest do politike občinske uprave, v prvi vrsti do personalne politike goriškega župana in Krščanske demokracije, da se razumemo. Ne mislimo na tem mestu braniti ne župana De Simoneja, pa tudi ne KD, do katerih nimamo prav nobenih olajševalnih rezerv, če jih je treba malo ali dosti »okregati«. V tem primeru menimo, da se pod pretvezo kulture skrivajo politični manevri in to verjetno nima nobene veze s kulturo, razen za nekatere, ki vidijo v vsaki napisani besedi ali komaj nakazani melodiji že možnost za svoja politična opravičevanja. Da se v Gorici mora govoriti o novem načinu »upravljanja« kulture, da ne sme imeti pri tem monopol KD ali goriški župan, to je jasno, čeprav bodo vsi (če hočejo, se razume) morali priznati, da ta monopol ni prav tak monopol, kot zgloda. Ali se bo monopol odpravil, če bo prišlo do sprememb v kulturnem življenju Gorice? To je zelo težko reči, ne verjamemo dosti v take magične posege. Važno pa je vsaj to, da se je o tem začelo razpravljati. Če bo prišlo do pozitivnih novosti, bomo lahko zadovoljni, v obratnem primeru ne razumemo, kaj nam pomaga ves ta škandal. Sicer pa na tem področju, kulturnem namreč, ima tudi subjektivnost svoj vloga ...

ZAPISKI v kurzivu

NI ŠLO ZA GLASBENO PRIREDITEV

Do konca februarja bo odprta razstava Antona Zorana Mušiča v Attemsovi palači, umetnika evropskega slovesa, Goričana po rojstvu, Slovenca po rodu. Za to razstavo je goriška občina razobesila nad glavnim vhodom v omenjeno palačo dolg transparent modre barve, na katerem je z velikimi črkami prilepljen napis MUSIC. Nekateri občani in tudi časopisi so se zgražali nad občinsko upravo, da ni poskrbela za originalen napis umetnikovega priimka, to se pravi, MUŠIČ, saj gre za umetnika slovenskega rodu in še Goričana povrh. Pri tem rečemo lahko samo to, da je ironija na račun tega imena odveč, ker je sam slikar zahteval, da se njegov priimek napiše tako, kot je pač razvidno na lepakih in na katalogu ter pred Attemsovo palačo. Organizatorji pri tem niso imeli besede.

VPRAŠANJE IZBIRE

Naše kulturno-prosvetno udejstvovanje je včasih tako zapleteno, da človek ne ve, za kaj naj bi se odločil; včasih ti ni postreženo niti s predvajanjem diapozitivov, včasih pa imaš isti dan, kar tri-štiri prireditve, kot se je zgodilo prejšnjo nedeljo. V Št mavru so praznovali farnega zavetnika, v Pevmi je gostovala dramska skupina iz Ribnega z Županovo Micko, v Katoliškem domu je bil Ekumenski koncert, v Doberdolu so skavti proslavljali 15-letnico ustanovitve svoje čete. Je mogoče, da pri nas ne more priti do neke boljše razporeditve teh prosvetno-kulturnih prireditev? Ali organizatorji mislijo, da nam je tako lahko obresti vse mogoče domove in cerkve? Bodo rekli, da se lahko odločiš za eno in ne za drugo, da ni nujno, da morajo povsod vsi biti prisotni. To je res; je pa tudi res, da kar nenadoma nastane neka praznina in da nimaš kam! Potem je odveč, da se člankar v Katoliškem glasu jezi, češ da pevci gledat same sebe. Ali je morda mogoče, da se razporedijo? Ali ni bolj enostavno predhodno poskrbeti za koordinacijo prireditev? To ni nemogoče. Konec koncev, kdo ima pri tem škodo? Tisti, ki organizira in tisti, ki je prikrajšan za prijeten kulturni užitek.

GORIŠKO ŠILO

SEMINAR ZA PROFESORJE IN DIJAKE

Goriški šolniki so za letošnje leto poskrbeli za novo obliko poklicnega izobraževanja, to pomeni, da bo seminar, ki ga je prejšnja leta z uspehom prirejal Sindikat slovenske šole, letos nekoliko drugačen. Predvsem se bodo predavanja zvrstila tja do konca marca, so dostopna tudi dijakom in jih skupno organizirata klasični licej »P. Trubar« ter učiteljske »S. Gregorčič«, nekatera predavanja bodo namenjena tudi profesorjem in dijakom trgovskega zavoda »I. Cankar«. Prvo izmed teh predavanj je bilo v četrtek, ki so se ga udeležili tudi dijaki v zadovoljivem številu; prof. dr. Matjaž Kmecl, dekan filozofske fakultete v Ljubljani, je bil prvi letošnji gost in je govoril o branju literarnega teksta. Naslednji predavatelj so profesorji Kajetan Gantar, Valentin Kalan, Darko Bratina, Borut Loparnik, Drago Bajc, Ivan Toličič in Pavle Merku, ki bodo obravnavali aktualne teme s področja znanosti, umetnosti in ekonomije.

SIMPOZIJ ZDRAVNIKOV

V začetku aprila (od 8. do 10.) bo v Gorici simpozij o operativni ginekologiji, ki se ga bodo udeležili italijanski in jugoslovanski zdravniki; gre za važno pobudo, saj se tudi na tem področju utrjujejo stiki med strokovnjaki; ti stiki pa vsekakor obstajajo že doglo. Ta simpozij bo samo poglobil sodelovanje med italijanskimi in slovenskimi oz. jugoslovanskimi zdravniki. V častnem odboru so tudi znane politične osebnosti, simpoziju pa predsedujeta odv. Comelli in dr. Vratuša.

Seja pokrajinskega tajništva Slovenske skupnosti

Pretekli teden se je sestalo na sedežu stranke v ul. S. Chiara 2 v Gorici tajništvo Slovenske skupnosti, da bi obravnavalo številne probleme pred kongresom in ostale organizacijske zadeve. Sejo je vodil pokrajinski tajnik Marjan Terpin, ki je uvodoma poročal o pripravi na strankin kongres, ki bo 10. marca v goriškem Avditoriju. V teh dneh se bodo sestale sekcije Slovenske skupnosti po Goriškem in izbrale predstavnike za pokrajinski svet. Na ta način si tajništvo prihrani trud za iskanje novih članov in, kar je bolj važno, vsaka sekcija izbere svoje kandidate oz. ljudi iz domačega kraja. Mislimo, da je to novost, saj si v preteklosti slovenska stranka na Goriškem niti skušala pridobiti naklonjenosti med ljudmi, ker je vse izzvenelo tako nekam zelo osebno. Tajniki sekcij bodo podali poročilo na kongresu stranke o svojem delovanju.

Pokrajinsko tajništvo Slovenske skupnosti je nadalje potrdilo že znano stališče o slovenskem šolskem okraju, ki naj bo samostojen in naj odgovarja potrebam našega šolstva v deželi, oz. v vseh krajih, kjer so slovenske šole. Tajnik Terpin je nadalje poročal o obisku, ki ga bodo člani tajništva opravili pri SZDL v Novi Gorici; na deželni ravni je SSk poslala telegram jugoslovanskemu gen. konzulu ob smrti Edvarda Kardelja, delegacija se je udeležila tudi pogrebne svečanosti v Ljubljani. Člani tajništva so nato razpravljali še o vprašanjih tiska in informacij, zlasti še o tem, da bi okrepili krog sodelavcev strankinega glasila in poskrbeli za redno izdajanje »Naše poti«. Na seji so obravnavali še nekatera vprašanja, ki zanimajo deželno delovanje SSk in organizacijske zadeve ter sestanek manjšinskih strank v Domodossoli, kjer je bil govor o pripravi na evropske volitve.

Kulturno življenje na Krminskem

Za kulturno življenje Slovencev v krminski občini skrbi v prvi vrsti mladinski krožek Krmin-Plešivo, ki že več let prireja razne kulturne prireditve in ki skupno z moškim zborom daje krminskim Slovincem možnost, da se ukvarjajo tudi s kulturnimi vprašanji. Na drugačnem nivoju, recimo upravnem, se v preteklosti ni govorilo dosti o teh problemih, sedanja občinska uprava, ki jo sestavljajo komunisti in socialisti, zelo obširno govori o problemih kulture, saj se je to preneslo celo v občinski svet in povzročilo odstop odbornika; a ni

tu mesto, da bi o tem pisali, ker bi bilo potrebno raztegniti pogled na politično področje (kdaj drugič). Dejstvo pa je, da ne prejšnja ne ta občinska uprava ni kazala oz. ne kaže primernega posluha za potrebe krminskih Slovencev. Zaradi tega se nikomur verjetno niti ne sanja, kakšne važnosti je za naše ljudi delovanje in obstoj kulturnega krožka. Ta krožek je sklenil organizirati v februarju in marcu vrsto predavanj, ki bodo zaobjeli širši krog vprašanj in s tem sprožili tudi večje zanimanje med domačini.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Boris Pahor

MALI ESEJ

Ob stoletnici izida »Živenja« Josipa Godine - Verdeljskega

I.

Letos poteka sto let, kar je Josip Godina-Verdeljski izdal svoje **Živenje**, kot imenuje svojo avtobiografijo. Bil je sedemdesetletni upokojenec, ko se je odločil za spominsko obnavljanje dogodkov, ki so bili pomembne etape njegovega curriculum; knjigo pa naj bi po njegovi smrti razdelili »domačincem«. Pri tem si seveda predhodno izpraša vest, češ ali je zadosti slaven, da bi bil upravičen pisati o sebi, hitro pa si odgovarja, da, četudi se ne more šteti za slavnega, je bilo njegovo življenje tako pestro, da utegne koga zanimati.

Vsekakor moramo biti Godini hvaležni, ker je takó na kratko odpravil pomisleke, kakršnih marsikateri naš človek ni znal — in tudi zdaj ne zna — premagati. Zakaj spomini, ki jih posameznik napiše, čeprav bi jih porodilo prikrito samoljubje, niso nikdar omejena podoba ene same osebe, ampak se nujno razširijo v prikaz tedanje družbe in razmer. Zato bi se tržaški slovenski ljudje vse drugače zavedali svoje meščanske tradicije, ko bi se bili nekateri izmed naših prednikov potrudili in nam zapustili zapiske o svojih življenjskih skušnjah!

Godinova knjiga ni seveda nikakršno elitno avtobiografsko delo, čeprav ne manjka v njem tudi izredno zanimivih psiholoških momentov. Poudariti pa je potrebno, da je **Živenje** edini izvirni slovenski spis, ki nam nazorno osvetljuje položaj našega življa v prvih sedmih desetletjih prejšnjega stoletja; to pa je še posebno res za tisti del mesta, ki je danes eno izmed njegovih predmestij, a je bilo v Godinovi časi vaško prebivališče okoličanskih domačinov. Gre za Vrdelico ali Vrdelo, kjer je Godina delil usodo okoličanov in kamor se je vrnil, ko je imel zadosti službovanja drugod. A gre tudi za del našega mesta, ki je bil v marsičem zibelka slovenskega kulturnega udejstvovanja pri nas, kot nam lahko na primer potrdijo dokumenti o začetkih našega gledališkega življenja.

II.

Godinova neizpodbitna zasluga pa je, da je kot samoten sejalec zasejal prvo seme slovenskega časnikarstva na naših tleh. Leta 1866 izide njegov **Ilirski Primorjan**, kateremu še isto leto sledi **Tržaški Ljudomil**. Pri tem je omembe vredno dejstvo, da je bil Godina v glavnem izdajatelj, urednik in pisec, to se pravi kulturni pionir na področju tiskane besede. Seveda je bil tak podvig v marsičem tudi nepopoln, kot je lahko pomanjkljivo sleherno začetniško delo; vendar pa bo kulturni zgodovinar, ki se bo zavzel za poglobljen pregled naše kulturne preteklosti, moral posvetiti Godini posebno poglavje. In to tudi zato, ker se le-ta ni omejeval samo na tržaško publicistiko v slovenskem jeziku, pač pa je aktivno so-

deloval v slovenskem tisku širom po Sloveniji. Tako je pridno pisal v **Novice**, v **Naprej**, v Einspielerjevega **Slovenca**, v **Slovenske večernice** itd.

Tukaj ne bi našteval še vrste knjig, ki jih je izdal na svoje stroške in v katerih je bil zvest svoji teoriji, da je potrebno v slovenskem jeziku podati ljudem vse, kar je pomembno za urejeno, zdravo in napredno življenje. Vsekakor pa bi poudaril, da je ta njegov pragmatizem izredno zanimiv, saj se precej razlikuje od tradicionalnega slovenskega poudarjanja prvenstva predvsem kulturnega poslanstva. Godina je torej nedvomno zanimiv primer navdušenca za znanstveno - tehnični razvoj, zato bi zaslužil temeljito obravnavo in osvetlitev.

A če se povrnemo k **Živenju**, bi rekel, da je prav, če se današnji človek spozna s tem zanimivim predhodnikom tudi zato, ker nas v marsičem pritegne s svojimi značajskimi posebnostmi. In to tudi takrat, ko se z njim ne strinjamo. Še posebej nas v tem razgibanem in nemirnem času, v katerem živimo, preseneča Godinova neutešljiva narava, ki ga že kot fanta žene iz kraja v kraj, takó da ga kot dijaka najdemo najprej v Trstu, potem v Kopru, zatem v Gorici, pa še v Ljubljani, kamor prispe po zimski odisejdi po zasneženih primorskih in notranjskih pokrajinah.

Saj, tu pa tam je Godinov značaj čudaški, vendar pa v bistvu simpatičen, prav nič dolgočasen, marsikdaj celo nadvse isker in duhovit.

III.

Še posebno zanimivo je Godinovo ljubljansko poglavje. Zakaj tržaški študent postane po srečnem naključju eden izmed 120. Čopovih učencev, takó da imamo v njem neposredno zvezo Trsta ne samo s slovenskim kulturnim središčem, pač pa tudi z možem, ki bo igral takó pomembno vlogo pri razvoju naše kulture. Seveda ni Godina ne pesnik ne pripovednik, vendar je v njegovem mišljenju in delu viden odziv stika z osrednjo slovensko kulturno srenjo.

Sprva je Čop menil, da ima opraviti s potepuškim tipom, ki nima nikjer obstanke, zato ga pošteno nahruli. In Godina se tega trpkega doživljanja spomni še na stara leta potem, ko je preteklo že pol stoletja. In zelo živo nam opiše, kako »je Čop zalagal nanj po nekakem tako kakor kak hud in divji pes ... da je namreč potepuh, klatež, malovrednež, srečolovec po svetu itd.«

Tista huda leta so se mu bila takó razrezala v dušo, da jih ni nikdar docela prebolel; zato nam o Čopu podaja tudi nekoliko preostro sodbo, češ da je bil po naravi presurov in neolikan. No, a obenem je tudi pravičen do njega, ko dodaja, da »ni bil strastnega značaja, ampak vselej izgledno pravičen«. No, tudi Čop kmalu spozna, da je mladi Tržčan zanimiv samorastnik, ga

nagradi in postane njegov brezplačni profesor francoskega jezika, kot se Godina pohvali, saj se zaveda, da je bil učenec moža, ki je bil »hud zagovarjalec in branitelj slovenskega književstva.«

IV.

Seveda je Čopovo poglavje samo eno izmed pomembnih dokumentarnih bogastev Godinove avtobiografije. V nji je najti polno omemb in pripomb, ki kulturnemu zgodovinarju najbrž ne razkrivajo dosti novega, ki pa so vsega upoštevanja vredne pri osvetlitvi našega tukajšnjega kulturnega razvoja v drugi polovici devetnajstega stoletja. Omenim naj na primer samo Godinovo razmerje do slovenskega jezika. Seveda bo o tem človek več zvedel, če bo sledil polemiki s Cegnarjem, ki je Godino hudo napadal, čeprav mu je Levstik moral jezikovno pregledovati in predelovati prevode; vendar prav v **Živenju** pridemo v stik s svojeglavim in temperamentnim Godinovim značajem, tako da lahko psihološko pripravljeno sledimo spoprijemu obeh razpravljalcev.

»Slovenski biografski leksikon« posveča Godini dober stolpec podatkov; Glonarjev »Poučni slovar« ga tudi omenja. Jaz sem si iz Godinovega življenja sposodil opis trpke pripovedi, kako se je sam učil branja in kako je prišel do prve knjige. Kasneje je tista črtica izšla pri **Mladinski knjigi**, kjer jo je Kristina Brenkova izdala v zbirki »Čebelica« z ilustracijami Rudija Saksida. A še poprej sem o Godini obširno pisal v tržaškem slovenskem dnevniku. Pozneje sem spodbudil mladega publicista, da je o Godini spregovoril v »Zalivu«. No, a kljub temu Josip Godina ni zaslužil, da bi prišel ne v »Malo splošno enciklopedijo« ne v »Mali leksikon«, čeprav je takó v prvi kakor v drugem najti filmske zvezde in ljudi, brez katerih bi prav dobro lahko opravili.

Zato pa mislim, da bi se moralo za Godino bolj intenzivno zanimati naše tržaško kulturno občestvo. Predvsem je Godinovo delo imenitna snov za slovenista, ki si mora izbrati diplomsko tezo, saj daje pisanje **Edinosti**, pričujočnost Levstika in Cegnarja čisto zadostne elemente za nadvse zanimivo razpravo.

Obenem pa bi kazalo ob stoletnici izida **Živenja** izdati fotostatični ponatis knjige; zakaj prav gotovo bo poleg poklicnega interesenta (v tržaški Narodni in študijski knjižnici **Živenja** ni!) tudi marsikdo drug hotel imeti tekst, ki nas na svojevrsten način povezuje z našo preteklostjo. In to velja toliko bolj poudariti prav v dneh, ko bi nas kak zapozneli učenjak — ali učenjakinja — skušala iz mesta odriniti na kraške obronke.

STALNO SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU

Oslíček Arleho vas vabi
na pustni oslički ples!
Želene princeske, pirati,
Prav vse, kar leze in gre —
Goldraki, kavbojci in vmes
celo običajni ljudje!

OTROŠKO PUSTNO RAJANJE IN RIGANJE

v nedeljo, 25. t.m. ob 14.30 v Kulturnem domu v Trstu.

Rezervacija miz od četrtek, 22. t.m. dalje od 10.30 do 12.30 pri blagajni Kulturnega doma (telefon 734265).

Italijansko zgodovinopisje danes

V Italiji vlada zadnja leta veliko zanimanje za zgodovino in zgodovinopisje — neprestano izhajajo nove Zgodovine Italije in italijanskega naroda, pa tudi obsežne študije o posameznih zgodovinskih dobah in osebah. Zanimivo je, da je dobila lani eno najvažnejših italijanskih literarnih nagrad zgodovinska knjiga o Karlu Velikem, ki jo je napisal neki časnikiar. Časnikiar je tudi Indro Montanelli, ki je pred kratkim zaključil pisanje obširne zgodovine italijanskega naroda v celi seriji knjig, ki so postale pravi bestseller, zdaj pa piše zgodovino Grkov, od katere so že izšli prvi zvezki. Po vrsti si sledijo tudi vedno nove zgodovine fašizma in odporiškega gibanja v Italiji ter o moderni italijanski zgodovni splošni, enako zanimanje pa velja tudi starejšim dobam italijanske zgodovine, zlasti zgodnjemu srednjemu veku. Tako je npr. založba UTET izdala lani nov prevod vseh treh knjig grškega zgodovinarja Prokopija o Perzijski vojni, o Vandalški vojni in o Gotski vojni — vse združene v eni sami obsežni knjigi. Malo prej so izšle nekatere Prokopijeve knjige, pa tudi Zgodovina Langobardov Pavla Diakona, ki je tudi izredno važen vir za zgodovino slovenskega naroda v zgodnjem srednjem veku, v posameznih knjigah. S tem pa smo omenili samo nekatere najznačilnejše izdaje.

Danes naj opozorimo na že omenjeno knjigo Ruggiera Romana »La storlografia italiana oggi«, ki podaja pregled nad današnjim italijanskim zgodovinopisjem, vendar pa sega tudi nazaj. Avtor je Italijan, a živi že dolga leta kot univerzitetni profesor v Parizu. V daljšem predgovoru opozarja na izredno zanimanje sodobnih bralcev za zgodovinske knjige, kajti zgodovina jim pomaga razumeti politiko in ostalo dogajanje v domovini in svetu; potem skuša podati značilnosti zgodovinopisja v preteklih dobah in danes. Zgodovinopisje skuša vzpostaviti odnos med preteklostjo in sedanostjo in na novo raziskati preteklost, glede na to, da danes mi vsi, posebno pa še zgodovinarji v marsičem drugače gledamo na zgodovino, kot so gledali ljudje in zgodovinarji nekdanjih časov.

Sledi prvo poglavje »V prejšnjih časih«, ki podaja strnjn pregled nad zgodovino italijanskega zgodovinopisja. Pri tem naglašja, da je bilo zgodovinopisje v Italiji vedno zelo razvito, bilo je značilna plat italijanske kulture, kot dokazujejo npr. Machiavelli, Guicciardini in njegova Zgodovina Italije, Giannone, Muratori in drugi. Zanimivo pa je, da imamo Slovenci v Schönleubu in Valvazorju ter še v nekaterih drugih zgodovinarjih, ki presegajo pomen italijanskih zgodovinarjev tiste dobe. V naslednjem poglavju prikazuje Romano italijansko zgodovinopisje v najnovejšem času, v tretjem poglavju pa podrobneje označuje in ocenjuje posamezne zgodovinarske šole in struje, od literarne je študije. Knjiga je izšla pri založbi Einaudi.

Iz Goriške

PUSTOVANJE V KATOLIŠKEM DOMU

Kot že vrsto let bo tudi letos v Katoliškem domu v Gorici veselo pustovanje, ki ga bodo priredile domače skupine iz mesta in okolice. Ta tradicija je že dolga, odkar je bila zgrajena dvorana v drevoredu XX. Septembra. Niso bila vsa pustovanja na najvišji ravni, saj dostikrat smo videli na odru skupine, ki so v zadnjem trenutku pripravile zabavni prizor, pri vseh pa smo opazili veliko sproščenost in pristnost. Upajmo, da bodo tudi letos naši odrski »umetniki« znali ustvariti par ur brezskrbnega veselja. Prireditve bo prihodnjo nedeljo 25. februarja ob 16. uri.

in katoliške do marksistične ter samohodcev. Pri tem omenja tudi pomen takolimenovane krajevne zgodovine. V četrtem poglavju nakazuje obrise velikih tem in problemov, ki jih obdeluje danes italijansko zgodovinopisje in to ne samo italijanskih, ampak tudi mednarodnih, npr. v zvezi z zgodovino evropske civilizacije, z zgodovino raziskovalnih potovanj, morskega roparstva, kolonializma, dekolonizacije, gibanja za neodvisnost narodov na raznih celinah, posebno v Afriki, fašizma, komunizma itd. Eno izmed podpoglavij je posvečeno zgodovinarjem in delom, ki tolmačijo zgodovinsko bistvo in pomen fašizma, o čemer vlada na splošno, kot znano, še velika zmeda in nejasnost, zlasti pri marksističnih zgodovinarjih. Italijanske zgodovinarje tudi zelo zaposluje problem odnosov med severom in jugom in tudi tu prihaja po Romanovem mnenju do nejasnosti, ker marsikdaj ne gre toliko za nasprotje med jugom in severom kot pa za razkol in neravnovesje v italijanskem gospodarskem razvoju in gospodarstvu na splošno.

Romano je dodal svoji neobširni, a vsebinsko bogati knjigi še kratko zaključno besedo, v kateri izraža svoje mnenje, da se je tudi italijansko zgodovinopisje znalo prilagoditi velikim spremembam, ki so se dogodile v Italiji v zadnjih desetletjih, ter zna doumeti te spremembe ter jih zajeti v svo-

DVA ROMARSKA IZLETA ZA TRŽAČANE

(dalje z 2. strani)

Stroški za štiridnevno romanje, od kosila prvi dan do večerje zadnji dan, znašajo 85.000 lir. Vpisovanje takoj pri slovenskih duhovnikih ali pri Fortunato. Na letakih je koristno zapisano, da ne bi vpisovali med naše romarje znan- cev, ki ne razumejo našega jezika, ker se potem ne počutijo dobro.

Slovenski romarski odbor za Rim vabi izobražence, cerkvene pevce, starejše skavte, člane raznih organizacij, da bi se pridružili in pravočasno vpisali. To je prvo tržaško škofijsko romanje v Rim in primerno je, da bi bili slovenski verniki lepo zastopani.

—o—

STALNO SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU

ERIK VOS

PLESOČI OSLIČEK

v petek, 23. februarja, ob 10. in 14. uri v Prosvetni dvorani »I. Gruden« v NABREŽINI.

—o—

DRUŠTVO SLOVENSKIH IZOBRAZENECV

v Trstu

ARISTOTEL iz STAGIRA

Ob 1300-letnici smrti

Predavatelj: Vinko OŠLAK

Večer bo v Peterlinovi dvorani v Donizettijevi ulici 3, v Trstu, v ponedeljek, 26. februarja ob 20.15.

Šolske oddaje za letošnje leto

Pred kratkim so naše šole in otroški vrtci po Tržaškem in Goriškem prejeli prikupno brošuro, ki prinaša vse tekste letošnjih »šolskih oddaj«. Kot je poudarjeno v predgovoru, ki ga je podpisal ravnatelj deželnega sedeža Guido Botteri, so te oddaje, ki so deželnega značaja (in torej zaobjemajo tudi vidensko pokrajino, kjer italijanskim državljanom slovenske narodnosti ni priznana pravica do šolstva v lastnem materinem jeziku) nekako dvojno usmerjene. Po eni strani predstavljajo radijski prispevek k vedno večji kulturni rasti slovenske narodnostne skupnosti v Italiji, po drugi strani pa naravno pripravo za eksperimentalne sporede »Tretjega omrežja«, kot se z uradnim nazivom imenujejo deželne televizijske oddaje, ki bodo nekoč stekle tudi v slovenskem jeziku. Kot je bilo že večkrat poudarjeno v preteklosti, naj bi dobršen del skupnega oddajnega časa v eksperimentalnem obdobju krile prav oddaje za šole.

Šolske oddaje so v sedanji italijanski stvarnosti po reformi radijske in televizijske družbe pravzaprav »bela muha«, saj jih je moč slišati samo v slovenščini pri nas in pa v nemščini v bociški pokrajini, medtem ko po vsedravnem omrežju še vedno niso stekle. Novoustanovljeni »Odsek za šolske oddaje in vzgojne oddaje za odrasle« trenutno namreč pripravlja samo vzgojne oddaje za odrasle, ki jih je moč od časa do časa zaslediti na enem ali drugem vsedravnem televizijskem omrežju. Pri rednih šolskih oddajah se je menda nekje nekaj zataknilo in jih zato iz leta v leto odlagajo.

Če si sedaj nadrobneje ogledamo brošuro z oddajami, bomo lahko ugotovili, da so ohranile splošni vzorec, ki so ga imele v obeh prejšnjih dveh letih po reformi. Dejansko se prav letos steka triletni cikel, tako da bodo oddaje zadnjih treh let tvorile zaključeno enoto. Prav zaradi tega jih bodo lahko delno v bodoče tudi ponavljali, seveda po skrbni preveritvi, kar se tiče aktualnosti in vseh potrebnih dopolnil, kot nam je zagotovil profesor Pavle Merku, ki jih ima sedaj v skrbi. Slednji je skrbno pripravljeno knjigo tudi lektoriral in kot notranji urednik oblikovno uredil in razporedil.

Med zunanimi uredniki, ki so poskrbeli za posamezne predmetne smeri in šolske stopnje, najdemo imena, ki smo jih srečali že lansko leto. To so Marta Kopun, Nerina švab, Zora Saksida in Martin Jevnikar za jezikovno vzgojo; Stojan Kuret in Pavel Petričič za umetnostno vzgojo ter Aleš Lokar za znanstveno vzgojo.

Med avtorji posameznih oddaj pa najdemo tudi nekaj novih imen. Oglejmo si na kratko posamezne razdelke. V jezikovni vzgoji za otroške vrtce Vilma Čok, Marta Kopun in Jasna Piščanc nadaljujejo svoj uspeh niz, v katerem nastopata stric Marko in Mojca, ki ju poznamo med drugim tudi iz magnetofonske kasete, katero je tržaški sedež Italijanske radijske in televizijske službe izdal pred dvema letoma. Umetnostna vzgoja je razdeljena na dva dela. Prve štiri oddaje so posvečene glasbeni vzgoji, ki jo je, kot že prejšnja leta, pripravil Stojan Kuret. Ostale štiri oddaje so posvečene likovni vzgoji in jih je pripravila Majda Železnik Petkovšek. Podobna razdelitev velja tudi za prvo stopnjo osnovne šole, le da je tu oddaje iz likovne vzgoje oskrbela Zora Saksida. Jezikovno vzgojo pa so pripravile Alenka Verč, Nerina švab, Aleksandra Carli, Neva Vecchiet in Boža Dobrila. Druga stopnja osnovne šole in srednja šola bosta poleg jezikovne in umetnostne vzgoje imeli še znanstveno vzgojo. Oddaje iz te stroke sta pripravila Aleš Lokar in Aldo Stefančič. Umetnostna vzgoja prinaša po nekaj oddaj glasbene in likovne vzgoje. Glasbene oddaje bo oskrbel Stojan Kuret, likovne pa Pavel Petričič in Steno Bon. Naj povemo še nekaj besed o jezikovni vzgoji. Za drugo stopnjo osnovne šole so po dve oddaji spisale Verena Buzzi, Lidia Jarc in Anka Černic. Oddaje za srednjo šolo pa bodo posvečene velikim slovenskim literarnim ustvarjalcem in so jih pripravili Magda Jevnikar, Josip Sražin, Martin Jevnikar, Robert Petaros, Marija Cenda Klinc in Viljem Černo.

In še urniki oddaj. Otroški vrtci ob torkih ob 10.05, osnovna šola ob sredah in četrtek ob 10.45 in srednja šola ob petkih ob 11. uri.

KNUT HAMSON POTEPUHI

Poslovenil Oton Župančič 39

Že je hotela iti, ko jo je ustavil in dejal: »Pa je le prava coperna baba ta Ana Marija! Ali je prav za prav že zdrava?«

»Seveda je. Zakaj pa?«

»Rekla je, da ti ne bi bila smela iti na ladjo kuhat.«

»Tako, to je rekla?« je dejala Ragna bridko. »Najbrže bi bila šla rada sama?«

»Ne, tega ni rekla, ampak...«

»Da, ampak gotovo je tako mislila. Takšna je postala, na vse je nora. Še v usta ne maram vzeti, kar je rekel o nji Karolus, njen lastni mož, preden je odšel.«

Edevart je veslal na obalo.

Ko je Ragna popoldan v kabini počedila, je zopet zaklicala tja čez, in Edevart je poslal ponjo nekega fantiča. Javila je: »Tako, v kabini sem pospravila in oprala stopnice in šipe na palubi, in potlej sem znesla postelje ven in jih iztepla.«

»To je prav,« je rekel Edevart.

»Pa si jih poskusila?« se ni mogla vzdržati Ana Marija.

»Poskusila? Kaj naj bi bila poskusila?«

»Postelje. Ali si jih poskusila?«

»Ti svinja!« je rekla Ragna.

Mahoma sta si skočili v lase. Edevart je hotel pokazati svojo oblast in je zahteval, da bodi mir, pa ni nič pomagalo, jezljali sta dalje brez ozira nanj, mnogo hudih besed sta si prerekli, ženske okrog pri ribjih kupih so prestale z delom, stale so, vlekale na ušesa in se hahljale, in otroci so se v kratkem času dosti naučili. Ker Ana Marija ni nehala izzivati, se je moralo slabo izteči, to je bilo neogibno. Ragna je razkričala s škripajočimi zobmi, kaj je rekel Karolus pred svojim odhodom o lastni ženi: da hodi okrog z enim samim krikom med nogami! In ženske vseokrog so prikimavale, da je Karolus res tako rekel, da lahko pričajo! Pa kljub temu, ko je bilo pričkanje v kraju in je Ana Marija točila vroče solze, so se ženske druga za drugo postavile na njeno stran, zato ker je vendarle več pomenila in ni gledala tako natančno, kadar je bila katera v stiski in si je izposodila od nje kako zrno kave.

Edevart ni dosegel nič ugleda in je že preudarjal, ali ne bi rekel zvečer Ani Mariji: »Le glej, da mi ne prideš več na kleč!« Ah, imenitno bi bilo, da bi mogel reči to, a ni si upal odsloviti niti ene same delovne roke, moral je misliti samo, kako bi tukaj opravil in odjadral. Eno pa je storil: niti Ragna niti Ana Marija nista stopili od tega dne več na jahto, vzeli si je na ladjo za kuharja nekega fantiča, in je prebil brez ženske pomoči. Ni šlo tako slabo, fantič je bil bistra glava, imel je dvanajst let, malo po malo se je priučil, ime mu je bilo Ezra, bil je siromaško dete. Mali korenjaček je dobival zdaj toliko jesti, kolikor ni doma nikoli videl, v kuhinji se je izpital in izredil, razen tega je zdaj znal stati na palubi in je bil admiral fantom na klečeh, in pljuval je čez ograjo kakor pravi možak. Zaklicali so mu, ali ne more splezati na vrvi in obrniti zastavice? Ne, tega Ezra ni znal, sicer pa zastave ni bilo. Toda na skrivnem se je vadil; ker je spal na palubi, je lahko ponoči bos plezal po vrveh in se uril, to vam je bil tič, da malo takih, ta Ezra.

Zdaj je prišel miren čas, delo na klečeh se je dobro odsedalo. Kazalo je, da bodo ribe belo in lepo blago. Prišlo je brezovo lubje za strehe nad kupi, prišel je denar za izplačilo; še nekaj dobrih dni, ko so se ribe če zdan sušile, čez noč pa tlačile z velikim kamenjem, še nekaj dni malo sreče z vremenom — in tovor se bo lahko skladal.

Joakim se je vrnil s svojimi mrežarji. Ne, srečelovci niso nič ujeli, samo ležali so vse poletje v Vesteraalenu in potrošili svoje brašno in zatratili čas. Kesali se niso, še so dobro živeli, samo da niso več tako vihal nosov. Vendar ni nobeden kazal, da mu delo posebno diši. Tako postavim Karolus, Ana Marija mu ni dala več proč, odkar je prišel domov, in tudi nje same ni bilo več na kleči. Ne, tja ne stopi več, dokler bo Ragna tam! je dejala. Mimo tega je bil Karolus za župana, in nabrala se je cela vrsta pisanj in računov in raznih vprašanj, ki jih je bilo treba rešiti. To je bilo najhujše, kar ga je kdaj doletelo, seveda je sklical člane občinskega odbora v svojo izbo, ker pa mu pisanje ni šlo nič kaj od rok, si je moral vzeti Joakima za pomoč. Nasploh je pomenilo to za Edevarta izgubo mnogih delovnih sil, in Karolus tudi ni hotel posoditi svojega osmaka, ako ne bo mogel biti zraven. Sama nejevolja in nehvaležnost od vseh strani. In ribe bi bilo treba vkrcati.

Zdaj si je Edevart kar izposodil Joakimovo ladjo, v kateri je imel mrežo, in najel Teodorja in nekoliko napol doraslih fantov za posadko, šlo je nekako, in Bereta in Josefina sta bili skladičici, in Ezra jima je obema podajal in delal za dva.

Še tega bi se bilo manjkalo, da si Edevart ne bi upal vzeti Joakimovega čolna!

Nekoč opoldne, ko je delo počivalo in so vsi sedeli pri jedi, je nastal na klečeh nemir, klicali so in kazali: »Za božjo voljo — pogledajte tam!« Bil je Ezra, ki je splezal kvišku po vrveh na jahti, bil je že nevarno visoko, izpustil je že zadnji konopec in visel samo še na vrhu jarbola, vzpenjal se je in vzpenjal z rokami in nogami, kobacal, ljudje na bregu so molčali, nekoliko deklic se je vrglo na kleči in se čvrsto držalo. Tedaj se je Ezra delal, kakor da obrača zastavo, da, a lezel je še više, norček. O, zaslužil jih je po grbi, splezal je mimo zastave, je že nad njo, in ko je dovolj visoko, položi eno roko na jabolčico, jo pusti na nji in počiva. Da bi le že bil spet zdrav spodaj! Toda Ezra ni hotel zopet doli, skušal je Boga, ta pregrešni, vražji dečko, zaslužil je prav pošteno klofute, da, in jih bo tudi dobil. Kaj, ali hočeš zlesti v nebo? »Ne kličite, za Božjo voljo, niti besede ne črhните!« so se svarili med seboj ljudje na klečeh. Ezra se je dvigal od pednja do pednja, visel je kakor opica na tenkem vrhu jarbola, ki se je upogibal, bil je s polovico telesa nad vrhom in je molel v zrak, temu in onemu se je izvil stok. »Tiho, tiho!« so sikali med stisnjenimi zobmi. Ezra je prišel do svojega cilja: sklonil je život počasi naprej in legel s trebuhom čez vrh jarbola. Tam je visel.

Edevart in njegovi skladački so stali na palubi in se niso genili. Kaj naj bi bili tudi

storili, ako si niso upali klicati! Tedaj je splezal Edevart, ki ni vedel, kaj bi, nekoliko po priponah in zaklinal: »Ezra, zdaj moraš spet nazaj!« O, glas se mu je tresel in govoril je prijazno kakor z otrokom. »Seveda!« je odgovoril fant od zgoraj, ta presneti paglavec, z glavo navzdol, s šibo je zaslužil, pa prav pošteno s šibo po zadnjici, pa ti odgovori samo »seveda« in se odžene s trebuhom z jabolčice. Tudi ni potreboval dosti časa, da je prišel nazaj, najhujši kos je bil mimo zastave, ko pa je prišel niže, se je prijel za poto in se, kakor bi trenil, spustil na palubo.

Edevart ga je nekoliko za ušesa, že, a dosti, dosti premilo, hkrati pa je nepridipravu obljubil, da bo smel z njim, kadar odrine jahta na jug ...

Poslednji dan nakladanja je prišel zjutraj Karolus in ponudil svojo službo: prej da se ni mogel javiti zavoljo občinske seje in raznoterega važnega dela v pisarni. Z njim je prišel Joakim. Edevarta je v duši grabilo, vendar si ni upal ponudbe odbiti, da bi mu potegnili jahto iz zaliva, ako bi bila na morju tišina. Joakima kakor da sploh ni videl.

Delali so mečkavo, po brezdelju vsega poletja so bili leni in so si pošteno oddihavali. Zvečer je Edevart naznanil tako kakor Avgust lani, da bo naslednje jutro ob devetih vsakega posebe izplačal.

Vso noč je Edevart sedel in urejal svoje račune. Pisanje mu je šlo klavrno od rok, računanje na pamet pa je stresal iz rokava in je vodil krasno dve blagajni: svojo lastno in blagajno ladijskega lastnika. O, iz te zadeve bo stopil kot pravi mož! Zjutraj je poslal Ezra na brzojavni urad in obvestil Knoffa, da odpotuje, razen tega je moral Ezra prečitati vremensko poročilo.

Ko so prišli delavci s kleči, jih je izplačeval po vrsti, Bereta in Josefina sta dobili še posebej obilno mezdo, saj sta tudi zaslužili, in svojima malima sestricama je dal še vsaki po tolar — vse je bilo že prej preračunano in tudi zabeleženo v račune pod to ali ono postavko.

Dopoldne je vse izplačal. Ezra se je vrnil in poročal o vremenu: ni kazalo na najboljše, dež in megla na morju. Dobro, ponoči jim ni treba jasnega vremena, saj ne pristanejo, dokler ne prejadrajo velikega Zahodnega fjorda.

»Zdaj gre za to, ali me hočeta potegniti ven?« je vprašal Edevart.

»Potegniti ven? Zvečer?« sta vprašala Karolus in Joakim.

(Dalje)

OBČNI ZBOR SLOVENSKEGA RAZISKOVALNEGA INŠTITUTA

V Gregorčičevi dvorani v Trstu bo v petek, 23. t.m., ob 20. uri redni občni zbor Slovenskega raziskovalnega inštituta. Na dnevnem redu sta poročili upravnega odbora in nadzornega odbora, odobritev obračuna in proračuna ter sprejem novih članov.

OBČNI ZBOR GLASBENE MATICE

V prostorih Glasbene matice v Trstu bo v petek, 23. t.m., ob 20. uri redni občni zbor naše osrednje glasbene ustanove.

Izdajatelj: Zadruga z o. z. »Novi list« ■ Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157 ■ Odgovorni urednik: Drago Legiša ■ Tiska tiskarna Graphart, Trst - ulica Rossetti 14 - tel. 772151